

Stockholm den 20 maj 2026

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar över Återkallelse av svenskt medborgarskap (SOU 2026:21)

Inledning

Barnrättsbyrån har beretts tillfälle att svara på utredningen Återkallelse av svenskt medborgarskap (SOU 2026:21). Barnrättsbyrån är en funktion med oberoende barnombud som erbjuder barn socialt och juridiskt stöd, råd och praktisk hjälp i alla frågor som rör deras rättigheter. Barnrättsbyrån yttrar sig med utgångspunkt i uppdragsarbetet med barn och unga samt barns rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen).

Övergripande synpunkter

Barnrättsbyrån avstyrker förslaget att möjliggöra en återkallelse av det svenska medborgarskapet **i dess helhet**. I övrigt har detta remissvar begränsats till avsnitten om återkallelse på grund av oriktiga uppgifter eller annat otillbörligt handlande (kapitel 8), återkallelse av svenskt medborgarskap på grund av brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen (kapitel 11) samt handläggningen av ärenden där barn berörs (kapitel 12).

Utredningens narrativ väver samman migrationspolitiska och kriminalpolitiska mål, där barnet som en egen rättighetsbärare försvinner och inte längre definieras som ett barn. Relevant i sammanhanget är förslaget om sänkt straffbarhetsålder, som har mötts av omfattande kritik från näst intill samtliga remissinstanser bland annat på grund av en bristfällig beredning. Detta då förslaget saknar grund i forskning samt strider mot Sveriges internationella åtaganden gällande barns rättigheter. Trots den massiva kritiken använder utredaren regeringens kriminalpolitiska syfte bakom en sänkning av

BARNRÄTTSBYRÅN.

straffbarhetsåldern för att nå slutsatsen att det finns ett behov och skäl att återkalla det svenska medborgarskapet även för barn som skulle omfattas av den nya straffbarhetsåldern.¹ Barnrättsbyrån kan inte tolka den sammantagna bilden på något annat sätt än att det pågår en glidning där kriminalpolitiken, som bedrivs utan grund i forskning, används som ett verktyg för att utvisa allt fler barn.

Barnrättsbyrån ifrågasätter dessutom proportionaliteten bakom förslagen.

Omkring 900 personer under 18 år bedöms vara aktivt gängkriminella i Sverige.² Utredaren menar att det inte går att uttyda allvarhetsgraden i brottsligheten, men att det är en indikation på att barn under 18 år kan komma att omfattas av förslagen om återkallelse av medborgarskapet. Vi noterar dock att utredaren, motsatsvis, ändå rättfärdigar förslagen som lämnas med att en återkallelse av barns medborgarskap på grund av allvarlig brottslighet inte torde förekomma särskilt ofta. Samtidigt pågår en repressiv utveckling inom kriminalpolitiken, där påföljdsbestämmelser skärps, exempelvis förslaget om dubbla straff för brott kopplade till kriminella nätverk³, samt förslaget om sänkt straffbarhetsålder. Vi ifrågasätter därför utredarens slutsats. Vidare är det särskilt allvarligt att det är så pass otydligt från utredningens håll vad gäller hur många barn som kan påverkas av förslagen.

Ett medborgarskap är av stor betydelse för enskilda människor. Det kan komma att få ännu större betydelse framöver eftersom det har föreslagits att människor måste kvalificera sig för vissa förmåner inom välfärden, bl.a. genom det svenska medborgarskapet.⁴ Tidöpartierna har redan försvårat förvärv av svenskt medborgarskap genom de lagändringar som trädde i kraft den 1 oktober 2024 genom vilka det föreskrivs att för barn som har fyllt 15 år krävs att denne varken är skäligen misstänkt eller dömd för viss allvarlig brottslighet.⁵ Den 6 juni 2026

¹ Se s. 233 och 283 i utredningen.

² Se s. 222 i utredningen.

³ Se prop. 2025/26:218, Dubbla straff för brott i kriminella nätverk och skärpta straffskalor

⁴ Se prop 2025/26:136, Kvalificering till socialförsäkringen.

⁵ Se 7 § lag om svenskt medborgarskap (SFS 2001:82).

träder ytterligare regler i kraft som försvårar förvärv av svenskt medborgarskap.⁶ Vi ifrågasätter därför det reella **behovet** av förslaget för det syfte som vill uppnås, och med beaktande av den signal ett villkorat medborgarskap skickar till befolkningen.

Slutligen noterar vi att utredningens barnkonsekvensanalys är näst intill obefintlig och återupprepas för varje avsnitt. Därtill utvecklar utredaren inte vilka omständigheter som ska beaktas i barnets bästa och en proportionalitetsbedömning – samt i vilka fall en återkallelse av ett barns medborgarskap någonsin skulle kunna ske i enlighet med barnets bästa utifrån Sveriges internationella åtaganden. Vi vill betona vikten av att alltid göra enskilda bedömningar av konsekvenser för barnet och att barnet ses som en egen rättighetsbärare – och inte enbart som en medföljare till sin familj.

Barnrättsbyråns fördjupande kommentarer på enskilda förslag

Kapitel 8.5 Omständigheter som ska beaktas vid prövningen

Vi anser inte att det är tillräckligt att hänsyn ska tas till närstående för att garantera att barns rättigheter respekteras.

Utredaren föreslår att konsekvenserna för barnet ska utredas av Migrationsverket och att en avvägning sedan får göras mellan vad som bedöms vara bäst för barnet och andra motstående intressen.⁷ Eftersom utgångspunkten är att det svenska medborgarskapet ska återkallas när förutsättningarna finns ser Barnrättsbyrån en risk i att "andra motstående intressen" kommer väga över i Migrationsverkets bedömning. Det är därför särskilt problematiskt att omständigheter som kan påverka bedömningen på grund av närstående inte ska räknas upp i lagtext – samtidigt som utredaren inte heller gör någon exemplifiering i utredningen som kan vägleda Migrationsverket eller domstolar. Denna brist i utredningen riskerar att leda till ett allt för stort handlingsutrymme till Migrationsverket där barns rättigheter kränks till fördel för migrationspolitiska

⁶ Se Prop. 2025/26:175, Skärpta krav för svenskt medborgarskap.

⁷ Se s. 170 i utredningen.

mål. I sammanhanget bör det göra sig påmint att Migrationsverket lyder under regeringen och således inte är en oberoende myndighet.

Kapitel 8.9 Ett barns svenska medborgarskap får återkallas i vissa fall om föräldern fräntas sitt svenska medborgarskap på grund av oriktiga uppgifter eller annat otillbörligt handlande

Barnrättsbyrån avstyrker förslaget. Vi anser att barnets bästa ska sättas i *främsta* rummet, i stället för att enbart beaktas. Vi anser därtill att barnkonsekvensanalysen är bristfällig.

Barnrättsbyrån ifrågasätter huruvida en återkallelse av medborgarskapet för ett barn någonsin kan tillämpas i enlighet med barnets bästa och med respekt för Barnkonventionen. Förslaget om att barnet kan förlora sitt medborgarskap till följd av dess föräldrar är ett ytterligare steg i urholkningen av synen på barnet som en egen rättighetsbärare.

Av Barnkonventionen och FN:s barnrättskommittés allmänna kommentarer framgår tydligt att barnets bästa i *första hand* ska beaktas. Det innebär att barnets intressen har hög prioritet och inte bara är ett bland flera överväganden. Barnets bästa ska säkerställas utan någon form av diskriminering på grund av vårdnadshavares eller föräldrars ställning (artikel 2). Barnrättsbyrån anser därför att det inte är tillräckligt att barnets bästa alltid ska beaktas, eftersom det indikerar att barnets bästa likställs med andra intressen. I stället bör barnets bästa sättas i främsta rummet och detta bör framgå av lagtexten.

Vi bedömer att barnkonsekvensanalysen är bristfällig.⁸ Bland skälen för och emot en reglering om återkallelse av barns medborgarskap resonerar utredaren inte kring barns särskilda rättigheter enligt Barnkonventionen, så som rätten till identitet och diskrimineringskyddet, och inte heller om synen på barnet som egen rättighetsbärare. I stället hänvisar utredaren till effektivitetsskäl så som enklare gränskontroller, migrationspolitiska mål av att kunna verkställa utvisning av föräldrar samt minskat incitament för föräldrar att lämna felaktiga uppgifter.⁹ Barns rättigheter och barnsynen villkoras helt enkelt av migrationspolitiska mål.

⁸ Se s. 181 i utredningen ff.

⁹ Se s. 182 i utredningen.

Barnrättsbyrån ser flera risker för barn som inte har tagits hänsyn till, både för barnet som individ och som del av en familj. Förslaget riskerar att leda till att fler barn försätts i papperslöshet, vilket innebär ökad utsatthet och rädsla för myndigheter. Papperslöshet för föräldrar kan orsaka barn en stor stress, oro och äventyra barnets grundläggande behov. Redan idag medför sociala sårbarheter för en familj en ökad risk för att barnen i familjen tvångsomhändertas, och det finns därför en påtaglig risk att fler barn kommer att omhändertas till följd av utredningens förslag. Detta är en oroande utveckling i strid med Barnkonventionen¹⁰, då staten genom lagstiftning försämrar föräldrars möjligheter att ta hand om sina barn. Samtidigt är det viktigt att understryka att ett felaktigt förvärvat medborgarskap inte i sig innebär bristande omsorgsförmåga.

Utgångspunkten i Barnkonventionen är att familjen är den grundläggande och naturliga enheten för ett barn, och det är i första hand föräldrar eller andra vårdnadshavare som har ansvaret för ett barns utveckling och överlevnad.¹¹ Detta kan dock inte rättfärdiga det ingrepp en återkallelse av medborgarskapet sker för ett barn, staten har nämligen det yttersta ansvaret för ett barns överlevnad och utveckling samt för att barnet ges det skydd och stöd som det behöver.¹²

Oaktat ovan måste förslaget även för barnet uppfylla legalitetsprincipen. Återkallelsen måste alltså vara förutsägbart även för barnet. Vi ifrågasätter dock hur ett frångående av medborgarskapet för ett barn kan vara förutsägbart, eftersom i näst intill samtliga fall torde det vara så att barnet inte har varit involverat i hur dess föräldrar har fått sitt medborgarskap.

¹⁰ Enligt artikel 4 ska en stat vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder, administrativa åtgärder och andra åtgärder för att genomföra de rättigheter som erkänns i konventionen

¹¹ Se artiklarna 5 och 18 i konventionen.

¹² Se Barnkonventionsutredningen, SOU 2029:63, s 128.

Kapitel 11.2 Grundläggande förutsättningar för återkallelse av svenskt medborgarskap på grund av brott

Barnrättsbyrån avstyrker förslaget. Vi anser att återkallelse av medborgarskapet för ett barn aldrig kan tillämpas i enlighet med barnets bästa och med respekt för Barnkonventionen.

Vi ser med en stor oro på att gränserna mellan kriminal- och migrationspolitiken suddas ut, och att vissa barn i den glidningen anses vara mindre skyddsvärda än andra. Även den nuvarande utredningen menar att det är tveksamt om den omfattande brottslighet som regeringen vill ska omfattas av "vitala intressen" lever upp till Sveriges internationella konventionsåtaganden, men att utredningen alldeles oavsett har fått i uppdrag att lämna ett sådant författningsförslag. Det svenska medborgarskapet är en viktig garant för den enskildes skydd av sina mänskliga rättigheter, och en så pass ingripande åtgärd som en återkallelse måste omringas av rättssäkerhetsgarantier. Att regeringen, trots återkommande kritik för sin hantering av lagstiftningsprocessen¹³, fortsättningsvis styr utredningar på detta vis äventyrar lagstiftningsprocessens förmåga att föreslå lagstiftningsförslag som respekterar Sveriges internationella åtaganden.

Barnrättsbyrån vill särskilt framhålla Sveriges ansvar att inte enbart tillämpa varje enskild bestämmelse i Barnkonventionen individuellt, utan att konventionens artiklar måste ses i sin helhet och att konventionen ska tillämpas holistiskt. Att barn kan dömas för brott innebär inte att de upphör att vara barn, och det gäller alldeles oavsett om straffbarhetsålder sänks eller inte. Det innebär att principen om barnets bästa, som återfinns i artikel 3, även måste ses i relation till övriga bestämmelser. Av artikel 40 framgår inte annat än att barn som har begått brott har rätt att återanpassas i samhället. FN:s barnrättskommitté lyfter att ett rent bestraffande synsätt strider mot artikel 40, och att tyngd bör ges till åt vad som bedöms vara barnets bästa i första hand, liksom behovet av att främja barnets återanpassning till samhället.¹⁴

¹³ Se t ex DN Debatt, Våra lagar byggs på allt svagare grunder, 2025-12-10.

¹⁴ CRC/C/GC/24, p. 76.

Kapitel 11.5 Omständigheter som ska beaktas vid prövningen

Vi anser att barnets bästa ska sättas i *främsta* rummet, i stället för att enbart beaktas. Se ovan i avsnitt 8.9 för våra resonemang.

Kapitel 12.3 Vad ska gälla för handläggningen?

Barnrättsbyrån avstyrker förslaget om att barn enbart ska ges möjlighet att framföra sina åsikter.

Vi ser med en oro på den förskjutning av barnsyn som reducerar barnet till en passiv medföljare av dess föräldrars medborgarskap – även i den juridiska processen. Myndigheter och domstolar måste alltid göra en enskild bedömning om konsekvenserna för det enskilda barnet, och en individuell bedömning av barnets bästa. I en sådan juridisk process måste rättssäkerhetsgarantier så som rätten till ett offentligt biträde för barnet garanteras även för barnet.

Så som utredaren själv påpekar innebär en rättssäker prövning exempelvis att den enskilde har rätt till muntlig förhandling och ett offentligt biträde. Även möjligheten att överklaga ett beslut och få det prövat i domstol är en grundläggande förutsättning.¹⁵ FN:s barnrättskommitté framhåller dessutom att barn har rätt att överklaga beslut som innebär påföljder av en fällande dom, vilket vi anser att en återkallelse av medborgarskapet på grund av brott är.

Barnrättsbyrån anser att varje barn som omfattas av förslaget, liksom i mål enligt lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), ska ha rätt till ett offentligt biträde och ställföreträdare i ärenden som rör återkallelse av ett svenskt medborgarskap. Biträdet ska, liksom enligt LVU, företräda barnet i processen, framföra barnets åsikter och ta till vara barnets intresse. Biträdet ska även kunna vidta vissa rättshandlingar så som att överklaga beslut.

Ida Hellrup

Biträdande generalsekreterare

Detta remissvar har föredragits av Azalea Safaei, oberoende barnombud och jurist.

¹⁵ Se s. 221 i utredningen.